

Фомін А.*

ЗМІНА ВЕКТОРІВ ПОЛІТИКИ ФРН АБО ВИБОРИ ДО БУНДЕСТАГУ

Для початку необхідно нагадати відсоткове співвідношення політичних сил в парламенті ФРН, яке склалося після вересневих виборів до Бундестагу. Отже, за результатами підрахунку голосів Федерального виборчого комітету Німеччини, на парламентських виборах ХДС/ХСС отримала 33,8% голосів виборців, Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН), яка висувала кандидатом в канцлери нинішнього міністра закордонних справ Франка-Вальтера Штайнмайера, отримала 23% голосів, «Вільна демократична партія» - 14,6%, «Союз 90/Зелені» - 10,7%, «Ліві» - 11,9%.

Як вважають деякі німецькі видання (*Augsburger Allgemeine*, *Frankfurter Rundschau*) [1], широка коаліція християнських демократів (на чолі з Меркель) і соціал-демократів (із Штайнмаєром), котра ось уже чотири роки перебувала при владі, виявилася парадоксальним і не зовсім здоровим союзом. Вона не додала популярності ні першій, ні другій партії. У той час як особистий рейтинг канцлера неухильно зростає, консервативний електорат ХДС/ХСС, і особливо лівий електорат СДПН, розмивався. Перебуваючи при владі, обидві «народні партії» були змушені йти на постійні компроміси, які часто сприймалися їхніми виборцями як брудні. Відповідно виникло масове перетікання правих виборців до вільних демократів, а лівих — до зелених і неокомуністичної Лівой партії. Результат не забарився позначитися на виборах 27 вересня. СДПН здобула 23% — найгірший результат за всю повоєнну історію. ХДС/ХСС, у свою чергу, набрали 33,8% голосів (найгірший результат за останні 40 років), однак упевнено зберегли владу за рахунок триумфу вільних демократів.

Попри лаври рятівника вільних демократів і абсолютного переможця нинішнього виборчого сезону, ставлення до Вестервелле в Німеччині злегка поблажливе. Він вважається суто внутрішньополітичним гравцем, який ніколи не виявляв особливої схильності до дипломатії. Чимало людей прискіпливо зазначають, що йому буде важко гідно прийняти естафету від таких титанів німецької дипломатії, як Ганс-Дітріх Геншер. При цьому, однак, забуваючи, що зі спадщиною Геншера свого часу успішно впорався Клаус Кінкель — теж вільний демократ і теж суто внутрішній політичний гравець, котрий до того ж дуже слабо володів англійською і вирізнявся просто вражаючою відсутністю політичної харизми.

Якщо Вестервелле справді вибере для себе пост міністра закордонних справ у новому кабінеті, то перед ним постане відразу кілька нагальних проблем. Головна з них — роль і місце Німеччини в єдиній Європі. Виступаючи в травні перед німецьким Товариством зовнішньої політики, Вестервелле дав зрозуміти, що не збирається робити різких рухів і рвати із сакраментальною схильністю Німеччини до вироблення політики в незмінному консенсусі із Францією, Польщею та іншими європейськими гравцями. При цьому від нього можна чекати більш чіткого дотримання саме німецьких інтересів.

Важкою дилемою стане Іран. Річ у тому, що вільні демократи традиційно ставлять в основу інтереси німецького бізнесу. Відповідно, вони очікують від свого лідера макси-

* студент 3 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Капітоненко М.Г.

мальних зусиль, щоб Іран залишався відкритим і сприятливим простором для Німеччини — головного економічного партнера Тегерана в Європейському Союзі. Тому німці повинні будуть лавірувати між американським тиском з одного боку (а швидше за все він буде, адже компроміс по лінії Обама—Ахмадінежад поки що не вимальовується) і власними інтересами — з іншого.

Попри захоплене ставлення ВДП до Барака Обама, можна прогнозувати подальшу емансипацію Німеччини від американського впливу. Принаймні, у ході кампанії Вестервелле активно мусував стару вимогу про виведення з території Німеччини 20 ядерних боезарядів, які все ще зберігаються в містечку Бюхель неподалік Бонна.

Що ж до Туреччини, то в цьому питанні позиція вільних демократів дещо м'якша, ніж соціал-демократів. Вони не відкидають, у принципі, можливості членства, хоча й не втомлюються повторювати, що Анкарі ще слід подолати на цьому шляху значну дистанцію, передусім, у питанні дотримання прав людини. Цю ж проблему нібито планується винести на перший план у відносинах із Росією. Проте, якщо у випадку з Туреччиною права людини, швидше за все, і надалі використовуватимуться як привід для блокування її членства в ЄС, то стосовно Росії все буде інакше. Можна з упевненістю прогнозувати, що ніяке «зростання авторитаризму в Росії» не завадить Москві і Берліну й надалі нарощувати позитивну динаміку співробітництва. Навіть якщо між новим німецьким главою МЗС і його російським колегою не буде такої ж теплої дружби, як у Лаврова зі Штайнмаєром, не біда — відносини візьмуть під своє крило Меркель і Медведев.

Перемога Ангели Меркель на виборах, що відбулися нещодавно, і консолідація влади правоцентристських сил в Німеччині кладе кінець надіям Туреччини на вступ до Євросоюзу.

Що ж до позиції самої Меркель стосовно Туреччини, то після своєї перемоги канцлер телефонувала прем'єр-міністру цієї країни Тайїпу Ердогану і повідомила його, що політика Німеччини відносно приєднання Анкари до ЄС наразі переглядається.

В даному контексті треба пригадати спільні заяви Канцлера Німеччини та Президента Франції про припинення розширення Євросоюзу і, зокрема, вступу до нього Туреччини. Так, вони разом висловлювали свою спільну позицію, що Туреччина повинна отримати статус привілейованого партнера ЄС, але не увійти до нього. Канцлер ФРН зазначала, що немає ніякого сенсу в тому, що ЄС розширюється на все більше число країн, однак при цьому «не стає більш дієздатним». В свою чергу французький лідер, Ніколя Саркозі, підтримав її, сказавши, що членам Євросоюзу треба припинити давати Туреччині порожні обіцянки, натомість їм треба концентруватися на створенні загального економічного і культурного простору з цією країною. Теза Президента Франції - це «Європа без кордонів - Європа без цінностей» [4].

При цьому, політичні оглядачі в Лондоні відзначають, що відмова від прийняття Туреччини до Євросоюзу створить нову геополітичну ситуацію у величезному регіоні Південної і Східної Європи, Близького і Середнього Сходу а також Кавказу і Середньої Азії. Так, впливова лондонська «Файненшел Таймз» наголошує, що Берлін після парламентських виборів стає твердішим щодо намагань Туреччини вступити до ЄС. Газета пише також із посиланням на дипломатів Євросоюзу, що у більшості аспектів німецька зовнішня політика збереже попередні підходи, включно з намаганнями тримати добрі стосунки з Росією, обережним ставленням до війни в Афганістані. Однак, як звертає увагу «Файненшел Таймз», «єдина сфера, на яку вплине програш соціал-демократів і прихід до влади «вільних демократів» – це турецьке питання». І, на думку газети, у цьому питанні новий уряд Ангели Меркель займатиме позицію, яка б дозволила тягнути час, не зривати переговори з Анкарою і намагатися вирішити кіпрське питання. «Файненшел Таймз» також відзначає, що нові співіники ХДС/ХСС у владі – «вільні демократи» – хоча й не ви-

ключають можливості вступу Туреччини до ЄС, але вважають, що ця країна сьогодні ще не готова до членства через низку невиконаних критеріїв щодо вступу. Оглядачі також відзначають, що позиція «вільних демократів», представник яких, імовірно, очолить зовнішньополітичне відомство Німеччини, мало чим відрізняється щодо перспектив членства в ЄС України. «Вільні демократи» вважають, що лише у довгостроковій перспективі Україна має стати членом ЄС.

Література

1. Гідеон Рахман: «Парадоксальна перемога Ангели Меркель» // *The Financial Times* // 29-09-2009
2. Василь Зілгалов: «Піррова перемога Ангели Меркель» // *Влада* // № 37 (765) 3 — 9 жовтня 2009
3. «Перемога для Меркель ще не в кишені»; Німецька хвиля 27.09.2009
4. «Кінець надіям Туреччини на вступ до ЄС» // *Європа*. 31.08.2009
5. Вступ України і Росії до НАТО зняв би всі питання // (європейська преса) *Радіо Свобода*; 30.09.2009.